

Europa-Parlamentsvalg 2019

Relevante ligestillingstemaer

Forord

I maj 2019 skal danskerne i stemmeboksen og vælge 13 politikere, der skal repræsentere Danmark i Europa-Parlamentet. Selvom Parlamentet rækker ud over Danmarks grænser, har det stor betydning for (u)ligestillingen her, og valget er derfor afgørende for, hvilken retning Danmark vil gå de næste år i ligestillingsøjemed. Dette notat vil søge at klarlægge de ligestillingspolitiske temaer, der er relevante for det kommende valg.

Notatet beskriver indledningsvis Europa-Parlamentets funktion, samt hvilken betydning Parlamentet har for ligestilling i Danmark – notatet forklarer herved, hvorfor det er vigtigt at have fokus på ligestilling i valgkampen. Dernæst gennemgår notatet udvalgte ligestillingstematikker, og opstiller forslag til, hvordan man kan få kandidaterne til at italesætte deres ligestillingspolitik.

God læselyst,

FIU-Ligestilling

Februar 2019

Indholdsfortegnelse

Kort om Europa-Parlamentet og det kommende valg	5
Ligestillingspolitik i Europa-Parlamentet	6
Ligestilling på arbejdsmarkedet	7
Forslag til drøftelser i valgkampen	8
Ligestilling i beslutningstagende poster	9
Forslag til drøftelser i valgkampen	10
Fædrebarsel	11
Forslag til drøftelser i valgkampen	12
Kønsbaseret vold	13
Forslag til drøftelser i valgkampen	14
Kandidaternes kønsfordeling	15
Litteratur – hvis du vil vide mere	16

KORT OM EUROPA-PARLAMENTET OG DET KOMMENDE VALG

Ligesom at Folketinget er "den lovgivende magt" i Danmark, er Europa-Parlamentet (sammen med Ministerrådet) det i EU. Parlamentet har derfor stor indflydelse på det danske samfund.

I Europa-Parlamentet sidder folkevalgte politikere fra alle EU's medlemslande, og Danmark har pt. 13 pladser ud af de nuværende 751. Det er derfor vigtigt, at de danske politikere repræsenterer Danmarks interesser, når Parlamentet forhandler.

I Parlamentet er blot 37% af pladserne besat af kvinder, og repræsentanterne fra de forskellige lande er således hovedsageligt mænd.

Parlamentet der primært arbejder fra Bruxelles, kan virke meget fjern for den almindelige dansker, men Parlamentet har faktisk en rigtig stor betydning for, hvilke muligheder vi (og vores børn) har – også i forhold til ligestilling. Det er derfor ikke ligegyldigt, hvilke politikere danskerne vælger til det kommende valg i maj 2019, da det blandt andet er dem, der bestemmer, hvilket Europa vi skal bo i. I dag er Europa det mest frie og sikre kontinent i verden, og hvis vi skal fastholde den gode udvikling, kræver det, at vi går til stemmeboksen, og vælger de politikere, der prioriterer dette.

LIGESTILLINGSPOLITIK I EUROPA-PARLAMENTET

Størstedelen af al ligestillingsrelateret lovgivning i Danmark kommer faktisk fra EU-direktiver, og kun en lille andel af vores ligestillingspolitik er af udelukkende dansk oprindelse. Europa-Parlamentet har på den måde sikret fremskridt på ligestillingsområdet i Danmark i mange år, og er derfor meget relevant for de ligestillingsudfordringer og -muligheder man oplever i sin hverdagen i dag.

Europa-Parlamentet beskæftiger sig blandt andet med at fremme ligestilling og kvinders rettigheder i hele verden, og har et særligt fokus på lige arbejdsmarkedsdeltagelse, økonomisk uafhængighed, ligeløn, kønsfordeling i ledelse og kønsbaseret vold. Ligestilling prioriteres højt i EU, da det er vigtigt for mange europæere: i en nyere undersøgelse fra Eurobarometer svarede over trefjerdedele af de adspurgte europæere, at bekæmpelse af forskelle mellem mænd og kvinder bør være en EU-prioritet (Den Europæiske Union 2016). For at sikre at europæerne føler sig hørt, har Parlamentet valgt at forsøge at indføre ligestillingspolitik i alle deres udvalg, og netop derfor er det vigtigt, at de danske repræsentanter også anser ligestilling som en central del af deres rolle.

"Fremme af ligestilling mellem kønnene er en af EU's kerneaktiviteter: Ligestilling mellem mænd og kvinder er en grundlæggende EU-værdi, et EU-mål og en drivkraft bag økonomisk vækst. I alle sine aktiviteter tilstræber Unionen at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder" (Den Europæiske Union 2016)

LIGESTILLING PÅ ARBEJDSMARKEDET

Når det kommer til ligestilling, er et af hovedfokusområderne for Europa-Parlamentet ligestilling på arbejdsmarkedet. Parlamentet arbejder blandt andet med kvinders deltagelse og bekæmpelse af kønsbestemte løn-, indtjenings- og pensionsforskelle. Dette kan f.eks. ses i Danmark ved, at et EU-direktiv er grunden til, at Danmark i dag har en ligelønslov, der opererer med begrebet "arbejde af samme værdi" og ikke blot begrebet "samme arbejde", når der tales om lige løn mellem kvinder og mænd. EU har på denne måde forbedret lovgivningen på ligelønsområdet i Danmark.

EU har sat et mål om at mindske uligestillingen mellem kvinder og mænd på arbejdsmarkedet. Som nogle af udfordringerne peges der blandt andet på den skæve kønsfordeling på arbejdsmarkedet og på de traditionelle kønsroller (hvor mor er primær omsorgsgiver mens far er primær forsørger), der kan være med til at mindske kvinders deltagelse. Disse udfordringer er i høj grad også relevante for ligestillingen på det danske arbejdsmarked: Danmark har et af de mest kønsopdelte arbejdsmarkeder, hvilket vil sige, at nogle jobfunktioner (eksempelvis sygeplejerske og SOSU-assistent) er dominerede af kvinder, mens andre jobfunktioner (eksempelvis murer og mekaniker) er dominerede af mænd. Dette er blandt andet en forhindring for ligestillingen på arbejdsmarkedet, da de typiske "kvindefag" er lavere lønnet end de typiske "mandefag". Ydermere er de danske forældreroller stadig prægede af, at moren benytter det mest af barslen og oftest tager barnets første sygedag, mens faren passer arbejdet. Disse traditionelle kønsroller medfører, at mænd på dette område har større sandsynlighed for at stige i løn (og dermed på længere sigt i pension), hvilket bidrager til uligestillingen på arbejdsmarkedet.

EU opfordrer til, at medlemslandene tager hånd om kønsskævheder på arbejdsmarkedet – både i forhold til at gøre op med den skæve kønsfordeling og i forhold til at udfordre de traditionelle kønsroller. På baggrund heraf er det derfor vigtigt, at de danske repræsentanter bakker op om EU's initiativer – for fremmes ligestilling i EU, fremmes ligestilling også i Danmark.

FORSLAG TIL DRØFTELSE I VALGKAMPEN

- Hvordan vil kandidaten arbejde med ligestilling i Europa-Parlamentet?
- Parlamentet bestræber sig på at indføre ligestilling i *alle* dets udvalg. Hvordan vil kandidaten bakke op om dette?
- Hvilke initiativer vil kandidaten støtte for at gøre op med det kønsopdelte arbejdsmarked og de traditionelle kønsroller?
- Parlamentet har et ligestillingsudvalg, der arbejder fokuseret med b.la. ligeløn, kønsbaseret vold og lige repræsentation af kvinder og mænd (Udvalget for Kvinders rettigheder og Ligestilling (FEMM)). Danmark er pt. ikke repræsenteret i udvalget, og har derfor ingen indflydelse hér. Er kandidaten interesseret i at arbejde i udvalget?
- Er kandidaten enig i, at ligestillingsarbejde skal prioriteres i Europa-Parlamentet, så vi kan sikre øget ligestilling i Danmark?
- De nuværende repræsentanter fra Danmark har nedprioriteret arbejdet med ligestillingsområdet. Vil kandidaten ændre kurs og arbejde for en stigende indsats på området?

LIGESTILLING I BESLUTNINGSTAGENDE POSTER

Kvinder er fortsat underrepræsenterede på de beslutningstagende poster – både i EU og i Danmark.

Mens det i hele EU er hver tredje leder, der er kvinde, er det i Danmark 30% (Danmark ligger således lidt under EU gennemsnittet). På tværs af EU tjener kvindelige ledere gennemsnitligt 23,4% mindre end mandlige ledere – i Danmark tjener de 21,9% mindre (Eurostat 2017). Der er således stor ulighed mellem kvinder og mænd, når man kigger på de beslutningstagende poster i EU, og Danmark er ingen undtagelse.

For at komme uligestillingen i beslutningsposterne til livs har EU opstillet flere målsætninger. Et af målene er, at mindst 40% af bestyrelsesmedlemmer skal bestå af det underrepræsenterede køn inden udgangen af 2019. EU opfordrer derfor alle medlemslande til at investere i indsatser og foranstaltninger, der kan afhjælpe vejen til en mere ligelig kønsfordeling i virksomheders topstillinger – en vej som EU vil gå forrest på.

I Europa-Parlamentet prioriteres indgriben i den store uligestilling på beslutningstagende poster, og vil således også være relevant for de kommende danske repræsentanter, såfremt ligestilling prioriteres.

FORSLAG TIL DRØFTELSE I VALGKAMPEN

- Hvordan vil kandidaten arbejde for at afhjælpe kvinders underrepræsentation i ledende stillinger?
- Hvad mener kandidaten om EU's målsætning om, at mindst 40% af bestyrelsesmedlemmer skal være af det underrepræsenterede køn inden udgangen af 2019?

FÆDREBARSEL

Der har længe været talt om, at en vej til mere ligestilling og ligeløn er gennem øremærket barsel til fædre, og i de seneste måneder har der været mange forhandlinger i Parlamentet.

Der er i dag stor forskel på, hvor meget forældreorlov nordiske fædre i gennemsnit benytter: i bunden ligger Danmark, hvor mænd bruger 10% af barslen, i Finland bruger mænd 11% af barslen, i Norge er det 21%, Sverige 27%, og bedst er de islandske fædre, der bruger 30% af barslen (Nordiska ministerrådet 2017). Den danske lovgivning øremærker pt. kun 2 uger af barslen til fædre, men eftersom et nyt direktiv blev vedtaget i Parlamentet i januar 2019, vil dette ændre sig inden for de næste 3 år (EU sigter efter, at de nye regler skal træde i kraft i løbet af de næste 3 år). Direktivet øremærker 8 ugers barsel til fædre, og fordelingen af barslen vil derfor være mere ligeligt fordelt mellem de to forældre – også i Danmark. I et ligestillingsperspektiv er forøgelsen af øremærket fædrebarsel et skridt i den rigtige retning – meget forskning viser nemlig, at når mænd benytter sig af barslen stiger ligestillingen på flere parametre: mænds helbred bliver bedre, det kønsopdelte arbejdsmarked begrænses og løngabet mellem kvinder og mænd mindskes. I familier hvor faren tager mere barsel end de 2 uger, er skilsmisseraten desuden lavere (KVINFO 2018).

FORSLAG TIL DRØFTELSE I VALGKAMPEN

- Hvis kandidaten havde været medlem af Parlamentet, da direktivet kom til afstemning, havde kandidaten så stemt for eller imod? Hvorfor?
- Hvad er kandidatens holdning til, at EU udformer sådanne direktiver, der fører til, at Danmark også skal indføre f.eks. mere øremærkning til fædre?

KØNSBASERET VOLD

Kønsbaseret vold er stadig meget udbredt – også i Danmark – og er derfor højt prioriteret i EU. I en undersøgelse foretaget af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder viste det sig, at hver tredje kvinde har været udsat for fysisk eller seksuel vold, at 20% har oplevet chikane på internettet, og at hele 5% af europæiske kvinder er blevet voldtaget efter at have fyldt 15 år (Den Europæiske Union 2016). Volden er ikke kun en forhindring for ligestillingen i et socialt og sundhedsmæssigt perspektiv, men også i et økonomisk og demokratisk perspektiv. Kønsbaseret vold rammer nemlig ofte kvinder (og mænd) på deres arbejdsdygtighed, og påvirker dermed også deres økonomiske uafhængighed. Vold i hjemmet forhindrer, at man kan føle sig tryk og lade op til at være en aktiv del af arbejdsmarkedet.

EU har forpligtet sig til at bekæmpe alle former for vold i hjemmet, forebygge og straffe kønsbaseret vold samt støtte og beskytte ofre. EU opfordrer derfor alle medlemslande til at skabe mere opmærksomhed, forebygge kønsbaseret vold og sikre at ofre har adgang til bedre støtte og retsmidler. Også i Danmark er der stort behov for et opgør med kønsbaseret vold: i 2017 blev omkring 38.000 kvinder udsat for fysisk partnervold (SIF 2018). Altså giver det mening, at de danske Europa-Parlamentskandidater, ligesom der har været tradition for i EU, prioriterer kønsbaseret vold som en fælles ligestillingsudfordring.

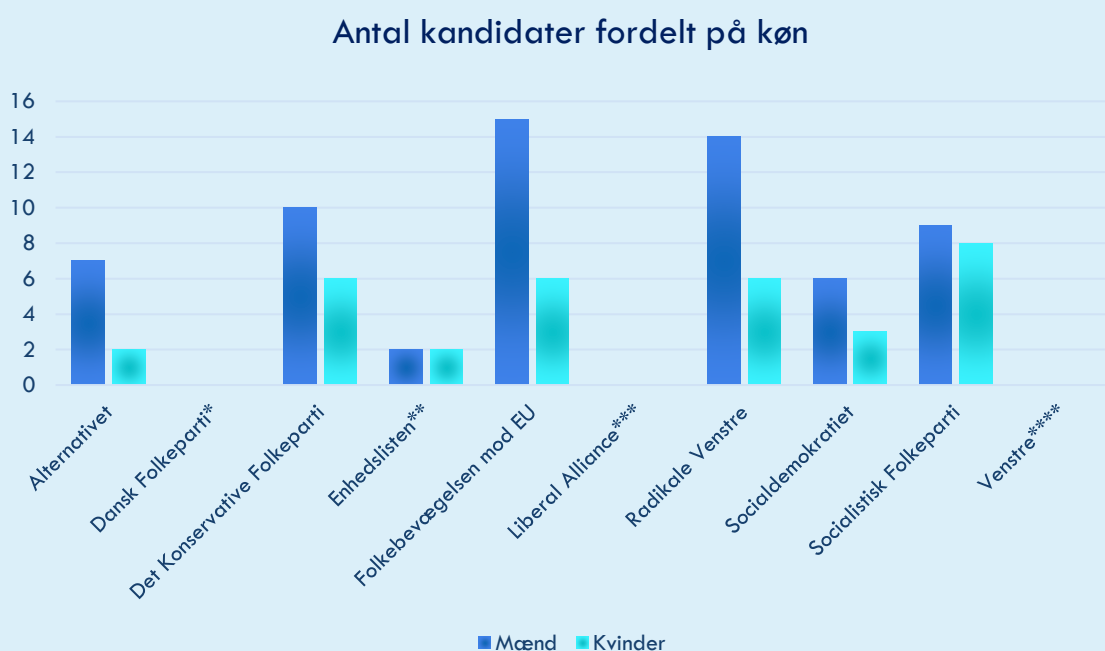
FORSLAG TIL DRØFTELSE I VALGKAMPEN

- Ser kandidaten kønsbaseret vold som et samfundsproblem og dermed et fælles anliggende, der skal sættes ind overfor?
- Hvordan vil kandidaten forebygge kønsbaseret vold via arbejdet i Europa-Parlamentet?
- Der har tidligere været afsat puljer til voldsforebyggelse, som medlemslandene kunne søge og samarbejde i. Er kandidaten villig til at støtte økonomiske initiativer rettet mod kønsbaseret vold?
- Hvad er kandidatens holdning til, at der udarbejdes minimumsstandarder for dækningen af kvindekrisecentre? F.eks. at i alle byer med mere end X antal indbyggere skal der være et kvindekrisecenter - er det en politik, som kandidaten mener er en EU-sag?

KANDIDATERNES KØNSFORDELING

Næsten alle kandidatlistes er offentliggjorte, og i et ligestillingsperspektiv er det derfor interessant at kigge nærmere på kønsfordelingen blandt de danske kandidater.

Kvindelige repræsentanter er desværre stærkt underrepræsenterede – faktisk er der næsten dobbelt så mange mandlige kandidater som kvindelige, hvis man ser på tværs af samtlige partier.

* Dansk Folkeparti beslutter først, hvilke kandidater der skal stille op for dem i 2019

** Det er første gang, at Enhedslisten stiller op til Europa-Parlamentsvalget som selvstændigt parti.

Enhedslisten har tidligere modarbejdet ligestillingstiltag – ikke fordi de har været modstandere af selve politikken, men fordi politikken kom fra EU fremfor Danmark selv. Det er således interessant, om de fortsat vil spænde ben for fremgang på ligestillingsområdet, hvis de vælges til Parlamentet

*** Liberal Alliance vælger deres kandidater i januar 2019 (Mette Bock er dog vedtaget som spidskandidat)

**** Venstres kandidatliste vedtages endeligt i begyndelsen af 2019

LITTERATUR – HVIS DU VIL VIDE MERE

Kort om Europa-Parlamentet og det kommende valg

- EU.dk (2018): "Europa-Parlamentet er EU's lovgivende magt": www.eu.dk/da/fakta-om-eu/institutioner/europaparlamentet
- Den Europæiske Union (2017): "Europa-Parlamentet: Borgernes stemme i EU": www.europarl.europa.eu/about-parliament/da
- Europa-Parlamentet (2014): "Fordeling af mænd og kvinder": www.europarl.europa.eu/elections2014-results/da/gender-balance.html

Ligestillingspolitik i Europa-Parlamentet

- Den Europæiske Union (2016): "Strategisk indsats for ligestilling mellem kønnene 2016-2019": <https://publications.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/24968221-eb81-11e5-8a81-01aa75ed71a1/language-da>
- European Commission: "Gender Equality": www.ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality

Ligestilling på arbejdsmarkedet

- Den Europæiske Union (2016): "Strategisk indsats for ligestilling mellem kønnene 2016-2019": <https://publications.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/24968221-eb81-11e5-8a81-01aa75ed71a1/language-da>
- Europa-Parlamentet: "FEMM – Kvinders rettigheder og ligestilling. Emneområder": www.europarl.europa.eu/committees/da/femm/subject-files.html

Ligestilling i beslutningstagende poster

- Den Europæiske Union (2016): "Strategisk indsats for ligestilling mellem kønnene 2016-2019": www.publications.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/24968221-eb81-11e5-8a81-01aa75ed71a1/language-da
- Eurostat (2017): "Only 1 manager out of 3 in the EU is a woman...": <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7896990/3-06032017-AP-EN.pdf/ba0b2ea3-f9ee-4561-8bb8-e6c803c24081>
- SFI (2008): "Lige muligheder – frie valg?": https://pure.sfi.dk/ws/files/256405/0824_Lige_muligheder_frie_valg.pdf

Fædrebarsel

- KVINFO (2018): "Hele familien trives bedre, når far er på banen": www.kvinfo.dk/hele-familien-trives-bedre-naar-far-er-paa-banen/
- Nordiska ministerrådet (2017): "Nordisk Statistik 2017": <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1146907/FULLTEXT04.pdf>

Kønsbaseret vold

- European Commission: "Gender-based Violence": https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence_en
- SIF (2018): "Vold og seksuelle krænkelser"

Kandidaternes kønsfordeling

- Alternativet: <https://alternativet.dk/personer/europaparlamentskandidater>
- Dansk Folkeparti: <https://www.altinget.dk/artikel/169244-df-kandidater-til-europa-parlamentet-vil-foerst-blive-besluttet-i-2019>
- Enhedslisten: <https://enhedslisten.dk/2018/04/29/kandidater-til-folketinget-og-europaparlamentet-er-valgt>
- Folkebevægelsen mod EU: www.folkebevaegelsen.dk/wp-content/uploads/2018/10/EP-kandidatliste-2019-FINAL-1.pdf
- Konservative: <https://konservative.dk/personer/ep-kandidater/>
- Liberal Alliance: <https://www.altinget.dk/artikel/overblik-her-er-de-foreloebige-kandidater-til-eu-valget-i-2019>
- Radikale Venstre: <https://www.radikale.dk/content/ep-kandidater-1>
- Socialdemokratiet: <https://www.socialdemokratiet.dk/da/politikere/europaparlamentskandidater-1/>
- Socialistisk Folkeparti: <https://www.altinget.dk/artikel/moed-partiernes-eu-spidskandidater>
- Venstre: www.altinget.dk/artikel/moed-partiernes-eu-spidskandidater

Ide: Susanne Fast Jensen, 3F

Tekst: Mélanie Evers, FIU-Ligestilling og Susanne Fast Jensen, 3F

Kan downloades på www.FIU-ligestilling.dk

Trykkes i begrænset omfang på eget trykkeri